

227. Van Dale, de letter A (3)

1. De afroditische mysteriën hebben betrekking op Aphrodite. De nabijzijnde goalkeeper wist in het nabij zijn van de rechtsback de spits te overmeesteren. Hij was dus in goeden doen. Er worden heel wat scans gemaakt vandaag de dag: de bodyscan, de CAT-scan, de pretscan (Jaarboek 2008), de CT-scan, de irisscan, de PET-scan, de hersenscan, de MRI-scan en de quickscan. Er werd heel wat afgestempeld. De curaçao wordt vervaardigd door Franse spiritus af te stoken op Curaçaose schillen. De violist, die een goed salaris opstreek, kwam pas na de eerste opstreek goed op streek. Met het afstrijken van de was heeft zij heel wat opgestreken.

2. Afsullen (afglijden) doe je op een glij- of sullebaan. De aan- en afvoertroepen (afkorting: AAT) voerden de aftandse schepen af en aan. Hij behaalde een afgetekende zege. After all, tenslotte, was hij tevreden. Met een tillift kun je opa van zijn bed aftillen. En, vindt je koopwaar nogal aftrek? Een aftreksom: is dat geen contradictio in terminis? Hij had me geld afgetroggeld. Ik sta perplex van het complexe karakter van die ex-kantinebaas met de teksten over zijn ekster, een graag geziene ex-ster op vogelstenenstellingen. Hij roetsjte van de glijbaan af. Wil je daar even een blik opslaan, terwijl zij haar ogen neerslaat? Na installatie van het Jaarboek 2010 kwam ik als eerste woord tegen 'afvaldieet'. Daarna kwam 'afwerken' in verband met prostituees.

3. Chappesijde is afvalzijde. De afvaltoerist maakte een afvaltour naar de meest nabijzijnde gemeente. De afvoerder is bij spieren de abductor, de aanvoerder de adductor. Witte guttapercha wordt gebruikt voor de fabricage van golfballen. De ganzen waggelden heel wat af. Afzeliahout wordt ook doussié genoemd. Zullen we hem eens flink afzeiken? Het débouché is de afzet, het debiet. In een woord als 'omenten' zou je toch een streepje moeten mogen zetten? De eemafzetting (sedimentatie uit het eemien) zag er interessant uit. De provenceroos (provincieroos) heeft talrijke variëteiten. Aga Khan is de titel van het hoofd van de nizari's, een richting binnen de sjiiitische islam (die van de sjiieten).

4. Agalhout oftewel agallochehout is hetzelfde als aloëhout (kalambak). De agamenfamilie behoort tot de diktongige hagedissen. Agapen zijn liefdemalen. Die wandelstok heeft een agaten knop. Agathologie is de leer van het hoogste goed. Een agavevezel zal wel heel sterk zijn. De agent van De Nederlandsche Bank hield (geen) toezicht. De aglajavlinder is de grote parelmoervlinder. Agnaat en cognaat zijn antoniemen. Zelfs Italiáánse muziek à gogo is ononderbroken. De agora is het centraal openbaar plein in Oud-Griekse steden. De hele operatie ging à grands frais gepaard. Zelfs tijdens zijn A-griep zong hij de aïsis nog luid.

5. Vondel werd de Agrippijnse zwaan genoemd, geboortig als hij was uit Keulen. Agro-inflatie ontstaat door landbouwproducten. Aguardiente is aquavit (brandewijn, eau de vie). Uit een ahboris kan een S5 ontstaan. De ahimsa stamt van Gandhi. De vergadering vond à huis clos plaats. De AI kan staan voor Amnesty International of artificial intelligence, AI kan ook staan voor aviaire influenza of voor Anguilla. Aïdaweefsel gebruik je voor zomerkleding. De aide de camp, de aide de cuisine, de aide-mémoire en de aide-ménage helpen allemaal ergens mee. Spreek je aidsdrager uit als hiv-geïnfecteerde of als hivgeïnfecteerde?

6. Een aigrette is een zilverreiger, het aikido een oosterse vechtsport, de ailanthus de hemelboom, de aileron het rolroer en de ailurofobie een ziekelijke vrees voor katten. Amen is in het Frans ainsi soit-il. De aiq. is de arbeidsinkomensquote. Hij straalde een air d'importance uit. De airmarshal was een airmilesspaarder. De AIVD was diverse Ajacieden en Feyenoordspelers op het spoor. Snapt u het verschil tussen a.u.b. en ajb.? Sommige neuroleptica leiden tot akathisie (Jaarboek 2010). De blauwwitte akolei (akelei) zit in de ranonkelfamilie.

7. Van Aken tot Pasen is hetzelfde als van Maastricht tot Allerheiligen. De godsakker is Gods of 's Heren akker. In Nederland is een ahob een overweg met automatische halve overwegbomen en een aki een overweg met automatische knipperlichtinstallatie. De akkercijns is de korentiend. Hazensla is wilde kool. Wordt professor Akkermans alweer genoemd? De akkoordiek is de samenklank van tonen. Het A-klimaat is een tropisch regenklimaat, het akmeïsme (adamisme) een stroming in de Russische dichtkunst. Voor akoestiek mag je ook acustica schrijven. Een akropolis is een citadel. Zoek eens op, wat de Akte van Harmonie, de Akte van Consulentschap, de akte van berouw en de Akte van Navigatie inhouden.

8. Met zijn aktetas ging hij op weg naar het examen voor de mo-akte Frans. In allen gevalle: zij was of in genen dele of in allen dele heel frêle. Een contramineur gaat short en speculeert à la baisse. Bos werd op het voetbalveld gepoort à la barbe de Balkenende. A la belle étoile dineerde hij à la carte met onder andere het nuttigen van tong à la meunière. Hij hield van chocolat en spinazie à la crème. Zijn bord - hij at à la fortune du pot - was à la jardinière opgemaakt en hij dronk uit een glas à la façon de Venise. Hij was à la mode gekleed en volgde het bevel à la minute op.

9. Hij was à la recherche du tempo doeloë. Met zijn alaskafluwelen bodywarmer maakte hij het blikje à la sardine open. Het betongat werd met albastine opgevuld. God is de Albehoeder, de Kaapse hamel is de albatros. Naar wie zou de albertijnse bas (albertibas) genoemd zijn? Een albertijn (Jaarboek 2009) is trouwens ook nog een gouden munt. Met het perfide Albion wordt Groot-Brittannië bedoeld. De grijze man was albus in albis. In de handen van de alchemist (alchimist) verandert alles in goud. Ach aanstaande moederlief, drink niet meer, anders krijg je een alcoholbaby met FAS (foetaal alcoholyndroom). AA staat voor Anonieme Alcoholisten.

10. Een anonymus is vaak geanonimiseerd. Een boulimische anorectica lijdt aan anorexia nervosa, met orexie heb je een meer dan gezonde eetlust, oreximanie wordt pas echt vervelend. De orfische mysteriën zijn naar Orpheus genoemd. De alcyon (alcyoon) is de ijsvogel. De erfelijke ALD (adrenoleukodystrofie) kun je maar beter niet hebben. Heb je al een googlealert (Google Alert) op 'dictee' ingesteld? Een alexandrijn is een jambegerelateerde versregel. De alexiaan met alexie was een cellenbroeder. Die alfa (malta) is een aardappel. Met het lichaam in actie treedt een alfa-effect op. Hoed je voor alfamannetjes, alfateefjes (Jaarboek 2009) en alfawolven.

11. De Maatschappij tot nut van het Algemeen bestaat nog steeds. De Algemene Maatregel van bestuur (AMvB) werd tijdens de Algemene Beschouwingen lelijk gekraakt. Een algemeengeldige regeling geldt in zijn algemeenheid: denk maar aan een algemeenverbindendverklaring. Hij leed aan cardialgie, nefralgie, ostealgie en testalgie, het kon niet op. Ook de algoede ganzenvoet is door de Algoede geschapen. Het tussenwerpsel alhamdullila (Jaarboek 2009) brengt lof en dank aan Allah. De alhoge Alhoge is de alheilige Alheilige. Niet alle Ali Baba's zijn misdadigers en zeker geen alibiali. Leed Alice in Wonderland nu ook aan het alice-in-wonderlandsyndroom (metamorfopsie)?

12. Hij was alienatus a se met zijn gezegde: 'De aliens komen'. Waarom heet de wulp alievogel? De A-lijn danken we aan Christian Dior. A limine ging het goed, maar wordt je alimentatie-uitkering nog steeds betaald? De aliquis in omnibus, nullus in singulis, doet me denken aan iemand die de aliquotpiano gebruikt als tingeltangel, of aan een expert, die steeds meer van steeds minder weet, tot hij alles van niets weet, of bedoel ik daarmee juist de manager? Hij kon zelfs zaken à livre ouvert goed uitleggen.

Rein Leentfaar